

RIGSARKIVET

ORD FRA GAMLE KIRKEBØGER

*Læsehjælp til
gotisk og sære ord fra 1800-tallets kirkebøger*

Gode råd, når du skal læse skrift

Start med at få overblik over dét, du skal læse.

Er det skrevet i et skema?

Så tjek overskriften af de kolonner, som teksten står i.

Det vil give dig en idé om, hvilke ord, teksten kan indeholde.

Se på de enkelte ord, og læg mærke til dem.

Hvor mange bogstaver er "lange" eller høje"?

"Lange" bogstaver er fx g, j og y.

"Høje" bogstaver er fx d, l og t.

Hvilke ord begynder med store bogstaver?

Ord, der begynder med store bogstaver er navne eller navneord.

Kig på bogstaverne

Begyndelsesbogstavet. Er det stort? Er det det første ord efter punktum – eller er det et navn eller navneord?

To bogstaver, der går over "x-højden". Men de har også en "krop" der holder sig inden for. De bogstaver, som gør det kan være d, b eller k

X-højde

Bogstavet går både over og under "x-højden". Det kan være fx et f eller et h.

Bogstav med prik eller streg over. Det kan være i, u eller ø

Bogstav, der holder sig inden for x-højden. Det kan være fx a, c, e, m, n, v og flere andre

Ord, der handler om kirkelige handlinger

<i>Afdøde</i>	Afdøde	<i>efterlevende</i>	efterlevende
<i>Afgangne</i>	Afgangne = afdøde	<i>Fadderne</i>	fadderne
<i>Baare af</i>	Baaren af = båret af... ved dåb i forbindelse med gudmoderens navn.	<i>Fremb. af</i>	Fremb. af = frembåret af... ved dåb i forbindelse med gudmoderens navn
<i>Begravet</i>	Begraved = Begravet. Kan også staves "begravet"	<i>foreviste Attester</i>	foreviste Attester
<i>Blev jordet</i>	Blev jordet = blev jordet, dvs. blev begravet	<i>forhen</i>	forhen = "tidligere". Ses tit i forbindelse med dødsfald. ex. "forhen Gaardmand her i Sognet".
<i>Blev kast jord paa</i>	Blev kast jord paa = blev kastet jord på, dvs. blev begravet.	<i>Forhenværende</i>	Forhenværende
<i>boende i</i>	boende i	<i>for ham lofver</i>	for ham lofver = for ham lover. Dvs. forlover for bruggommen ved et bryllup
<i>Cautionister</i>	Cautionister = forlovere ved et bryllup	<i>Forloverne</i>	Forloverne
<i>Christelig Trolovelse</i>	Christelig Trolovelse = Trolovelse, lovbundet indtil 1799	<i>Forlöftnings Mændene</i>	Forlöftnings Mændene = forlovere
<i>død af</i>	død af	<i>Frembaared til Daaben</i>	Frembaared til Daaben..... I forbindelse med gudmoderen ved dåb. "Frembåret til dåben af...."

hos hende gik

hos hende gik . Ses ved barnedåb (om huemor der holder "christenhuen") eller ved introduktion om den /dem der følger kirkegangskonen.

hos sine Forældre

hos sine Forældre. Om et yngre menneskes opholdssted. Fx. brud/brudgom eller faddere ved dåb.

hos sin Fader

hos sin Fader

hjemmedøbt

hjemmedøbt = hjemmedøbt. Følges ofte af oplysning om dato for dåbens *publication* eller *confirmation* i kirken.

Jordspaaakastelse

Jordspaaakastelse = Jordpåkastelse

Kirkedøbt

Kirkedøbt. (altså ikke hjemmedøbt)

liden

liden. Ses tit om afdøde småbørn. Ex. "Hans Nielsens liden datter"

Liigprædiken

Liigprædiken = ligprædiken. En særlig - personlig - tale over afdøde, ud over ritualen.

offentlig absolverede

offentlig absolverede = person/personer, der har været til offentligt skriftemål. Fx ugifte mødre.

Publici absolvered

Publice absolvered = person/personer, der har været til offentligt skriftemål. Fx ugifte mødre.

quinde

quinde (evt. = kone, hustru. Fx "Jens Hansens Qvinde")

troelovet

troeloved = trolovet

udlagte til sin Barnefader

udlagde til sin Barnefader. dvs. angav den der var far til et barn født udenfor ægteskab.

Unge

Unge. Angiver som regel at der i sognet eller byen er en anden (og ældre) med samme navn.

Uægte

Uægte = U-ægteskabelig, født udenfor ægteskab.

Ægte Viede

Ægte Viede = ægteviede

ærlige og dydige Pige

ærlige og dydige Pige

ærlig og velagte Unge Karl

ærlig og velagte Unge Karl

ærlige og Gudfrygtige DanQvinde

ærlige og Gudfrygtige DanQvinde

ærlige og mandhafte

ærlige og mandhafte

ærlige og velagte Dannemand

ærlige og velagte Dannemand

Forkortelser, du kan støde på

<i>b. B.</i>	b. B. = bar Barnet	<i>introdu.</i>	introdu. = introduceret
<i>E D K</i>	E D K = En Datter Kaldet	<i>Madme.</i>	Madme. = Madame
<i>E S K</i>	E S K = En Søn Kaldet	<i>navnl.</i>	navnl. = navnlig, "ved navn"
<i>Fad.</i>	Fad. = Faddere	<i>port.</i>	port. = portavit, "bar" (ved dåb om gudmoderen)
<i>Gmd.</i>	Gmd. = Gårdmand	<i>Susc.</i>	Susc. = Susceptrix, gudmoder
<i>h C H</i>	h C H = holdt Christen Huen (huemor)	<i>Test.</i>	Test. = testes, dvs. vidner. Fx. Faddere ved dåb
<i>Hmd.</i>	Hmd. = Husmand	<i>vacc.</i>	Vacc. = vaccineret, vaccination
<i>Hst.</i>	Hst. = Hustru	<i>Ætat.</i>	Ætat = ætatis suæ, "i sin alders" (om afdøde i forbindelse med begravelse)
<i>ibid</i>	ibid = ibidem "sammesteds"		
<i>Insd.</i>	Insd. = Indsider. Dvs. én der har sin egen husstand, men bor til leje.		

RIGSARKIVET

1800-1850

Slægtskab

Brøder Broder

Datter Datter

Fader Fader

Forældre Forældre

Kone Kone

Moder Moder

Moster Moster

Pleiedatter Pleiedatter

Pleiefader Pleiefader

Steddatter Steddatter

Stedsøn Stedsøn

Søn Søn

Søster Søster

Pleieførelde Pleieførelde

Stillingsbetegnelser

<i>Aftægtsenke</i>	Aftægtsenke	<i>Dagløbner</i>	Daglønner (dvs daglejer)
<i>Arbedsmand</i>	Arbedsmand	<i>Districtschirurg</i>	districtschirurg
<i>Arvefæstegaardmand</i>	Arvefæstegaardmand	<i>Enke</i>	Enke
<i>Aftægthushusmand</i>	Aftægthushusmand	<i>Enkemandame</i>	Enkemandame
<i>Aftægtsmand</i>	Aftægtsmand	<i>Enkemand</i>	Enkemand
<i>Almisselem</i>	Almisselem	<i>Fisker</i>	Fisker
<i>Boelsmand</i>	Boelsmand	<i>Forpagter</i>	Forpagter
<i>Bettlere</i>	Bettlere	<i>Frue</i>	Frue
<i>Bødker</i>	Bødker	<i>Frøken</i>	Frøken
<i>Dagleier</i>	Dagleier	<i>Gaardbestyrer</i>	Gaardbestyrer

<i>Gaardeier</i>	Gaardeier	<i>Jomfru</i>	Jomfru
<i>Gaardforpagter</i>	Gaardforpagter	<i>Kiæreste</i>	Kiæreste (tit om fx degnens eller præstens kone)
<i>Gaardmand</i>	Gaardmand	<i>Kroemand</i>	Kroemand
<i>Gjordemoder</i>	Gjordemoder	<i>Landsoldat</i>	Landsoldat
<i>Hjulmand</i>	Hjulmand	<i>Muurmester</i>	Muurmester
<i>Husfolk</i>	Husfolk	<i>Omløberske</i>	Omløberske. Dvs. tiggerkvinde uden bopæl
<i>Huusmand</i>	Huusmand	<i>Parsellist</i>	Parsellist = parcellist
<i>Husmand og Huggere</i>	Husmand og Huggere	<i>Pastor</i>	Pastor
<i>Hustru</i>	Hustru	<i>Pensionist</i>	Pensionist
<i>Høker</i>	Høker	<i>Pige</i>	Pige
<i>Inderste</i>	Inderste	<i>Skomager</i>	Skomager
<i>Indsidder</i>	Indsidder. Dvs. én der har sin egen husstand, men bor til leje.	<i>Skrædder</i>	Skrædder = skrædder

Slagter Slagter

Smed Smed

Snedker Snedker

Sognefoged Sognefoged

Hjulmand Hjulmand

Tjenestefolk Tjenestefolk

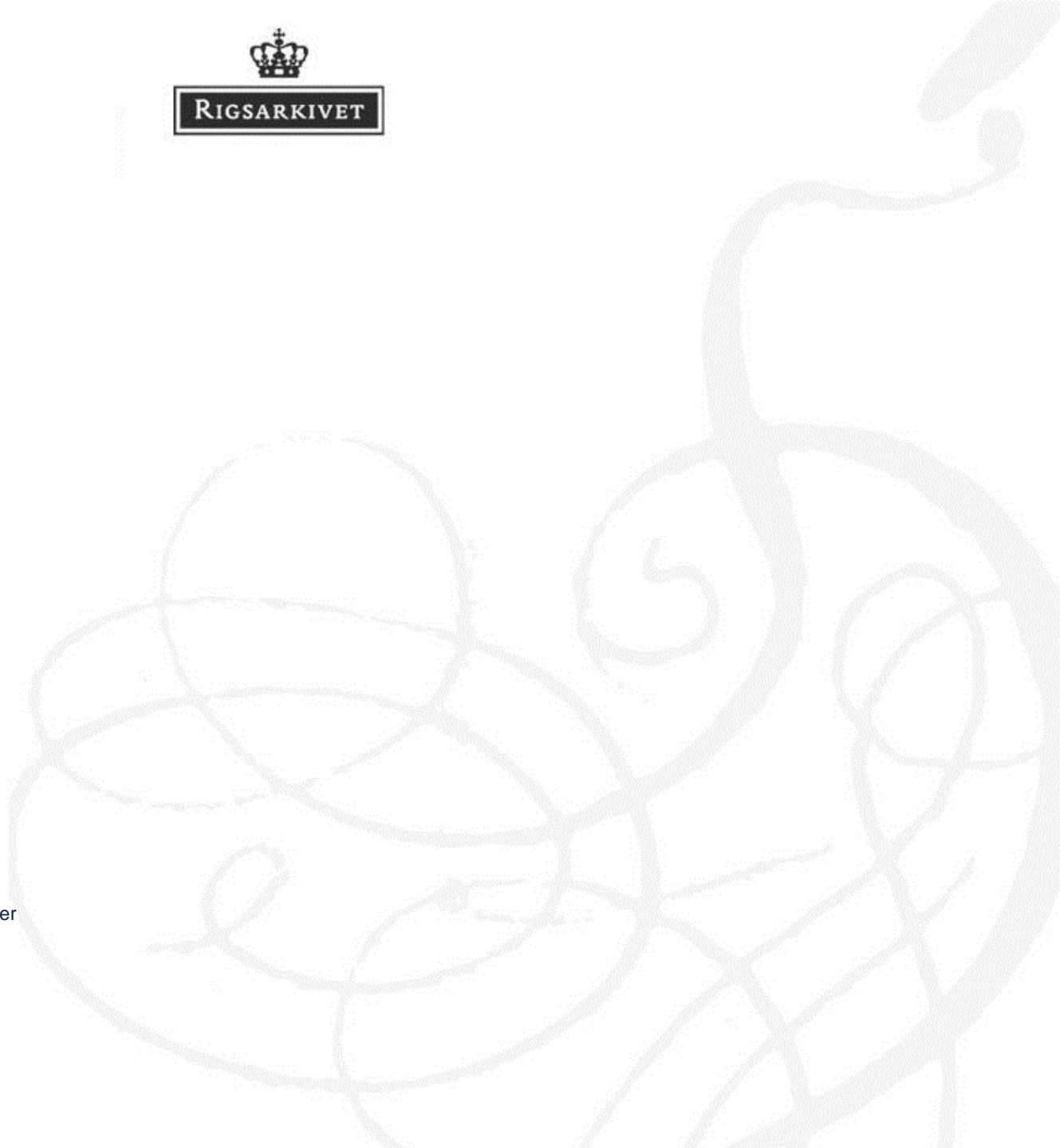
Tjenneste karl Tjenneste karl

Tjenestepige Tjenestepige

Tømmermand Tømmermand

Ugift Fruentimmer Ugift Fruentimmer

Væver Væver

Gotisk alfabet fra 1800-tallet

a	<i>a A</i>	j	<i>j J</i>	s	<i>s S P</i>
b	<i>b B</i>	k	<i>k K</i>	t	<i>t T</i>
c	<i>c C</i>	l	<i>l L</i>	u	<i>u U</i>
d	<i>d D</i>	m	<i>m M</i>	v	<i>v V</i>
e	<i>e E</i>	n	<i>n N</i>	w	<i>w W</i>
f	<i>f F</i>	o	<i>o O</i>	x	<i>x X</i>
g	<i>g G</i>	p	<i>p P</i>	y	<i>y Y</i>
h	<i>h H</i>	q	<i>q Q</i>	z	<i>z Z</i>
i	<i>i I</i>	r	<i>r R</i>	tz	<i>tz</i>

PERSONLIG SKRIFT

I gamle dage skrev folk naturligvis heller ikke helt "efter bogen".

Så du kan (desværre) ikke regne med, at al tekst er skrevet lige så pænt som i alfabetet her på siden.

RIGSARKIVET

